

TİCARET, SANAYİ VE DENİZ TİCARET ODALARINA ÖDENEN KAYIT ÜCRETİ, YILLIK AİDAT VE MUNZAM AİDATLAR

TİCARET, SANAYİ VE DENİZ TİCARET ODALARINA ÖDENEN KAYIT ÜCRETİ, YILLIK AİDAT VE MUNZAM AİDATLAR

Güray ÖĞREDİK

Serbest Muhasebeci Mali Müşavir
Mazars&Denge Denetim YMM A.Ş.

www.muhasibetr.com (18.06.2007)

5174 sayılı Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği ile Odalar ve Borsalar Kanunu'nun (9), (24) ve (25).inci maddelerinin ilgili bölümleri aşağıdaki gibidir.

Odalara kayıt zorunluluğu

MADDE 9. - Ticaret siciline kayıtlı tacirler ve 5 inci maddeye göre sanayici ve deniz taciri sıfatını haiz tüm gerçek ve tüzel kişiler ile bunların şubeleri ve fabrikaları, buldukları yerdeki odaya kaydolmak zorundadırlar. Meslek gruplarına göre yapılacak üye kayıtları, elektronik ortamda Bakanlık ve Birlik bünyesinde düzenlenen ortak veri tabanında güncel olarak tutulur.

Bir merkeze bağlı olduğu halde, ister merkezin bulunduğu odanın, ister başka odanın çalışma alanı içinde olan müstakil sermayesi ve müstakil muhasebesi bulunan ve/veya muhasebesi merkezde tutulduğu ve müstakil sermayesi bulunmadığı haldekendi başına sınaî faaliyet ve ticarî muamele yapan yerler ve satış mağazaları bu Kanunun uygulanması bakımından şube sayılır.

Sanayi odası kurulan illerde sanayiciler, sanayi odasına kaydolmakla ticaret odasına kaydolma yükümlülüğünü de yerine getirmiş olurlar. Sanayi işletmesi sahiplerinin, sınaî nitelikli işlerinin gereği olarak meşgul oldukları ticaret işleri bunların sanayici vasfını ortadan kaldırmaz; bunlar isterlerse ticaret odasına da kaydolabilirler.

Sanayiciler, kendi sanayi ürünlerini satmak üzere **birden fazla satış yeri açtıkları takdirde, fazlası için satış yerlerinin bulunduğu ticaret ve sanayi veya ticaret odasına da kaydolmak zorunda oldukları gibi; kendi sanayi ürünlerinin satışı dışında başka ticarî işlerle uğraştıkları takdirde, ticaret ve sanayi veya ticaret odasına da kaydolmakla yükümlüdürler.**

Sermayesinin tamamı Devlete ve özel idarelere veya belediyelere veya bunların ortaklığına ait olan iktisadî müesseselerle bunların şubeleri, özel kanun veya sözleşme ile kurulmuş olup, Devletin ve özel idarelerin veya belediyenin iştiraki bulunan tüzel kişiliği haiz müesseseler veya bunların şubeleri ve fabrikaları, buldukları ildeki odalara kaydolmak zorundadırlar.

Ticaret siciline kayıtlı gerçek ve tüzel kişilerden 5 inci maddede belirtilen deniz tacirleri ile beşinci fıkra hükmünde belirtilenlerden deniz ticaretiyle uğraşanlar, buldukları ildeki deniz ticaret odasına kaydolmak zorundadırlar. Bu kapsamda sayılanlar, deniz ticaret odasına kaydolmakla diğer odalara kaydolma yükümlülüğünü de yerine getirmiş sayılırlar. Ancak, bu kapsamdakiler, deniz ticaret odasına kaydolmasını gerektiren faaliyetler dışında başka işlerle de uğraştığı takdirde, ayrıca ilgili odaya da kaydolmak zorundadır.

Odalara kaydı zorunlu olan gerçek ve tüzel kişilerle bunların şubeleri, kamu kurumu niteliğindeki başka meslek kuruluşlarına, birlik ve teşekküllere üye olmaya ve aidat ödemeye mecbur tutulamaz.

Bu maddede düzenlenen kayıt zorunluluğunu bir ay içinde yerine getirmeyenler, odalar tarafından re'sen kaydedilir ve durum kendilerine tebliğ edilir.

Odalarda kayıt ücreti ve yıllık aidat

MADDE 24. - Üyeler odaya kaydı sırasında kayıt ücreti ve her yıl için yıllık aidat ödemekle yükümlüdür.

Kayıt ücreti ile yıllık aidat, onaltı yaşından büyükler için uygulanan aylık asgarî ücretin brüt tutarının yüzde onundan az, yarısından fazla olamaz.

Kayıt ücretinin alındığı yıl için ayrıca yıllık aidat alınmaz. *Kayıt ücreti ve yıllık aidat miktarları Birlikçe çıkarılacak yönetmelikle gösterilecek usullere göre belirlenecek dereceler üzerinden ve tarifelere göre tespit olunur. Tarifeler, oda yönetim kurulunun teklifi, meclisin onayı ile yürürlüğe girer. Birden fazla odaya kayıt zorunluluğunda olanlardan alınacak kayıt ücreti ve yıllık aidat miktarı da yönetmelikte gösterilen usullere göre tespit edilir.*

Derecelerini durumlarına uygun bulmayanlar, yönetmelikte gösterilecek usullere göre ve on gün içinde oda meclisine itiraz edebilirler. İtirazlar meclisçe karara bağlanıncaya kadar kayıt ücreti ve yıllık aidatın ihtilaflı kısmı tahsil olunmaz.

Yıllık aidat her yılın haziran ve ekim aylarında iki eşit taksitte ödenir. *Yıl içinde kaydedilenlerin kayıt ücreti ile önceki yıldan itibaren geçerli olarak kaydedilmesi gerekenlerin kayıt ücretleri ve yıllık aidatları, durumun kendilerine tebliğ tarihinden itibaren bir ay içinde ödenir.*

Şubelere kayıtlı olan üyeler, bu maddede belirlenen kayıt ücreti ve aidatların yarısı kadar ödeme yaparlar.

Munzam aidat ve navlun hasılatından alınacak pay

MADDE 25. - Odalarca her yıl için; gerçek kişi tacir ve sanayicilerin gelir vergisine ilişkin beyannamelerinde gösterilen **ticarî kazanç toplamı**; tüzel kişi tacir ve sanayicilerin ise ödeyecekleri kurumlar vergisine ilişkin beyannamelerinde gösterilen **ticarî bilanço kârı üzerinden binde beş oranında munzam aidat tahsil olunur.**

Birden fazla odaya kayıtlı bulunanların munzam aidatı, üye tarafından ilgili odalara eşit olarak paylaştırılmak suretiyle yatırılır.

Zarar eden üyeler, o yıl için munzam aidat ödemezler.

Çalışma alanları içinde birden fazla şubesi bulunan üyelerin munzam aidatı, bütün şubelerden elde ettikleri gelir veya kurumlar vergisine matrah teşkil eden ticarî kazanç veya ticarî bilanço kârı üzerinden hesaplanır.

Müstakil bilançosu yapılan kurum ve müessese şubeleri ile fabrikalarının munzam aidatı, şube veya fabrikanın bulunduğu yerin odasına ödenir.

*Bir tüzel kişiliğin merkez, şube ve fabrikalarının değişik yerlerde olması, **fakat bilançolarının merkezde tutulması halinde, munzam aidat merkez tarafından mahalli odaya ödenir.** Bu oda tahsil ettiği munzam aidatı diğer odalar arasında, izleyen takvim yılının ilk üç ayı içinde eşit olarak paylaştırır.*

Bütün bu hallerde bir müessesenin şubeleri ve fabrikaları ile birlikte ödeyeceği munzam aidat, o yıl için belirlenmiş bulunan yıllık aidat tavanının yirmi katını geçemez.

Munzam aidat haziran ve ekim aylarında iki eşit taksitte ödenir. Önceki yıldan itibaren geçerli olarak kaydedilmesi gerekenlerin munzam aidatları ise, bu durumun kendilerine tebliğ edildiği yılın sonuna kadar ödenir.

Üyeler, ticarî ve sınaî kazançlarına ait bilgileri ve bilançolarını talep üzerine odalara vermek zorundadırlar. Ayrıca odalar, 213 sayılı Vergi Usul Kanununun 5 inci maddesi hükmü çerçevesinde vergi dairelerinden bilgi isteyebilirler. Üye tarafından bilançonun verilmemesi ve vergi dairesinden de sağlanamaması halinde, yıllık aidat tavanının üç katından az olmamak üzere, bir önceki yılın munzam aidatı geçici olarak aynen tahakkuk ettirilir.

Şubelere kayıtlı üyeler, bu maddede belirlenen munzam aidatın yarısı kadar ödeme yaparlar.

Yukarıda yer verilen Kanun maddelerinden önemli olan bazı hükümleri aşağıda özetleyerek açıklayacak olursak:

a) Kanunda şube tanımı: "Bir merkeze bağlı olduğu halde, **ister merkezin bulunduğu odanın, ister başka odanın çalışma alanı içinde olan** müstakil sermayesi ve müstakil muhasebesi bulunan **ve/veya** muhasebesi merkezde tutulduğu ve müstakil sermayesi bulunmadığı halde **kendi başına sınaî faaliyet ve ticarî muamele yapan yerler ve satış mağazaları** bu Kanunun uygulanması bakımından **şube sayılır**" şeklinde yapılmıştır. (Madde 9, fıkra:2)

b) İşletmelerin aynı şehirde veya farklı şehirlerde birden fazla şube, fabrika, satış mağazası, satış yeri..v.b varsa, bunların her biri ayrı ayrı buldukları ilin ticaret ve/veya sanayi odasına kaydolmak zorundadırlar. (Madde 9, fıkra:1)

Örneğin: (a) ve (b) maddeleri birlikte değerlendirilecek olursa; merkezi İstanbul'da olan bir işletmenin, yine İstanbul şişli'de (2), beşiktaş'ta (1), kadıköy'de (2), bakırköy'de (1), beykoz'da (1) şubesi ve satış mağazası olduğunu, ayrıca Ankara, Bursa, İzmir ve Antalya'da da (1) tane şubesi ve satış mağazasını düşünelim. Bu işletmenin merkezi ve tüm şubelerinin hepsi ayrı ayrı buldukları ilin odasına kayıt olmak zorundadırlar. Buna bağlı olarak ta her biri ayrı ayrı yıllık aidat ödemekle mükelleflerdir.

c) İşletmeler faaliyetleri gereği sadece bir tek odaya üye olmak zorundadırlar. Bulunulan ilde sanayi odası yoksa ticaret odasına üye olunacaktır. Ancak, aynı işletme hem ticaret, hem sanayi ve hem de deniz ticareti ile uğraşan bir işletme ise, merkez ve şubeleri ayrı ayrı buldukları ilin ticaret, sanayi ve/veya deniz ticaret odasına kaydolmak zorundadırlar. (Madde 9, fıkra:1, 3, 4, 6,)

ç) Odalara kayıt zorunluluğunu yerine getirmeyenlerin kayıtları, ilgili oda tarafından re'sen yapılır ve bu durum ilgililere tebliğ edilir. (Madde 9, fıkra:8)

d) Odalara kayıt zorunluluğu bulunanlar, durumlarında meydana gelen ve Türk Ticaret Kanununa göre tescil ve ilanı gereken her türlü değişikliği, gerçekleşmesinden itibaren bir ay içinde, kayıtlı oldukları odalara bildirmek zorundadır. (Madde 10, fıkra:1)

e) İşletmeler, Birlikçe çıkarılacak yönetmelikle gösterilecek usullere göre belirlenecek dereceler üzerinden ve tarifelere göre, kayıt ücretlerini ve yıllık aidatlarını öderler. (Madde 24, fıkra: 3) (Tavsiyemiz, işletmelerin üye oldukları odadan derecelerini öğrenmelidir. Dereceler genel olarak işletme sermayeleri esas alınarak hazırlanmaktadır.)

f) Yıllık aidat her yılın haziran ve ekim aylarında iki eşit taksitte ödenir. (Madde 24, fıkra: 5)

g) Odaların şubelerine kayıtlı olan işletmeler, (24).üncü maddede belirlenen kayıt ücreti ve aidatların yarısı kadar ödeme yaparlar.

h) Munzam aidat, geçmiş yıl ticari faaliyetini "ticari kâr" ile sonuçlandıran işletmelerden alınabilir. Munzam aidat, ticari kâr üzerinden binde beş oranında alınır. (Madde 25, fıkra: 1, 3)

i) İşletmeye ait şubelerin, fabrikaların, satış yerlerinin..v.b.'nin müstakil bilançosu hazırlanıyorsa (diğer bir ifadeyle, muhasebeleri merkezde tutulmuyorsa), buralardan elde edilen ticari kâr üzerinden ödenecek munzam aidat, bulunulan ilin odasına ödenir. (Madde 25, fıkra:5)

i) Bir tüzel kişiliğin merkez, şube ve fabrikalarının değişik yerlerde olması, fakat bilançolarının merkezde tutulması halinde, munzam aidat merkez tarafından mahalli odaya ödenir. Bu oda tahsil ettiği munzam aidatı diğer odalar arasında, izleyen takvim yılının ilk üç ayı içinde eşit olarak paylaşır. (Madde 25, fıkra:6)

Örneği: (a) ve (b) maddeleri için örnek verilen işletmenin, tüm şubelerinde gerçekleştirilen ticari faaliyetlerin muhasebesi merkezde tutuluyorsa, bu işletme sadece İstanbul'da kayıtlı olduğu odaya munzam aidat ödeyecektir.

j) Bir işletmenin şubeleri ve fabrikaları ile birlikte ödeyeceği munzam aidat, o yıl için belirlenmiş bulunan yıllık aidat tavanının yirmi katını geçemez. (Madde 25, fıkra:7)

k) Birden fazla odaya kayıtlı bulunanların munzam aidatı, üye tarafından ilgili odalara eşit olarak paylaşılacak suretiyle yatırılır. (Madde 25, fıkra:2)

Madde metni, daha çok aynı odaya kayıtlı merkez ve şubelere yönelik hazırlanmış gibidir. Yukarıda örnek verdiğimiz işletmeyi esas alacak olursak; munzam aidat tavanının belirleneceği (yıllık aidat tavanı x 20) tutarına nasıl ulaşılacaktır? Farklı şehirlerdeki odalar farklı yıllık aidat tavanı belirlediyse ne olacaktır? Bize göre; muhasebe merkez tutuluyorsa ve buna bağlı olarak ta munzam aidat merkezin üye olduğu odaya ödenecekse, bu odanın belirlediği yıllık aidatın 20 katı, bu işletmenin ödeyeceği munzam aidatın da tavanını oluşturmalıdır. Eğer, muhasebe şubelerde ve merkezde ayrı tutuluyorsa, ayrı bilançolar tanzim ediliyorsa (ki, bu örneğe ülkemizde rastlamak çok zor olacaktır), bu durumda yine merkezin kayıtlı olduğu odanın yıllık aidat tavanı esas alınması uygun olur görüşündeyiz. Bu durumda her bir şube kendi kazancına (ticari kârına) isabet eden tutar üzerinden munzam aidat hesaplayacaktır. İşletme, hem ticaret, hem sanayi ve hem de deniz ticareti ile uğraşıyorsa, her bir odaya (ticaret odası, sanayi odası ve deniz ticaret odası) ayrı ayrı üye olacağından, yıllık munzam aidatını da her bir odaya eşit olarak paylaşacaktır.

l) Munzam aidat da, her yılın haziran ve ekim aylarında iki eşit taksitte ödenir. (Madde 25, fıkra:8)

m) İşletmeler, ticari ve sınai kazançlarına ait bilgileri ve bilançolarını talep üzerine odalara vermek zorundadırlar. Ayrıca odalar, 213 sayılı Vergi Usul Kanununun (5).inci maddesi hükmü çerçevesinde vergi dairelerinden bilgi isteyebilirler. Üye tarafından bilançonun verilmemesi ve vergi dairesinden de sağlanamaması halinde, yıllık aidat tavanının üç katından az olmamak üzere, bir önceki yılın munzam aidatı geçici olarak aynen tahakkuk ettirilir. (Madde 25, fıkra:9)

Odalar tarafından hatalı bir işlem nedeniyle, zarar etmiş işletmeler için de munzam aidat tahakkuk ettirilebilmektedir. Geçmiş yıl faaliyetlerini ticari zarar ile sonuçlandıran işletmeler, yukarıda açıkladığımız gibi munzam aidat ödemeyeceklerdir. Ancak, bu durumu ilgili yıla ait mali tabloları ve vergi beyanları ile ispat etmeleri gereklidir. Bu durumda ilgili oda tarafından tahakkuk düzeltilecektir.

n) Odaların şubelerine kayıtlı üyeler, madde 25'de açıklanan munzam aidatın yarısını öderler. (Madde 25, fıkra: 10)

n) Süresinde ödenmeyen kayıt ücretleri, yıllık aidat, munzam aidat tutarlarına 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun uyarınca günlük gecikme zammı tahakkuk ettirilir. (Madde 77, fıkra:1)

İlgili Kanun maddelerinde de yer aldığı üzere, odalar işletmeleri faaliyet alanlarına girmeleri dolayısıyla re'sen üye olarak kaydedebilirler. Bu durumu ise yazılı olarak işletmeye bildirirler. İşletmeler bu tebligatı aldıkları tarihten itibaren bir ay içerisinde odaya başvurarak kayıt ücretlerini ödemek ve kayıtlarını resmen yaptırmak zorundadırlar. Önceki yıldan itibaren geçerli olarak kaydedilmesi gerekenlerin munzam aidatları ise, bu durumun kendilerine tebliğ edildiği yılın sonuna kadar ödenir. Bu durumda munzam aidat için yıl sonuna kadar gecikme faizi tahakkuk ettirilmemelidir. Öteden beri kayıtlı olan üyeler ve yeni kayıtlı üyeler için tanınan ödeme sürelerinin dolmasından itibaren, ödenmeyen taksitler için 6183 sayılı AATUHK uyarınca gecikme cezası tahakkuk ettirilir. Odaların, kamu kurumu niteliğinde mesleki kuruluş olmaları sebebiyle, aidat tahsil için 6183 sayılı kanundan doğan her türlü yetkiyi (dava, icra..v.b.) kullanma hakları vardır.

Bir detay hususu da şu şekilde belirtmek isteriz ki; yıllık aidat ve munzam aidatlar her yılın başında tahakkuk ettirilir. Yıl içinde tasfiye olan işletmeler, bu hususu ertesini yıla sarkmadan zamanında odalarına bildirmelidirler. Aksi takdirde, tasfiye oldukları halde aidat ödemekle karşı karşıya kalabilirler. Elbette, ticaret sicilinde tasfiyenin ilanı ile üçüncü kişilere karşı işletmenin tasfiyesi hüküm ifade edecektir, ancak olası hukuksal uyumsuzluklar ile karşılaşmamak için zamanında bildirim yapılması doğru olacaktır.

Odlara üyelik genellikle gereksiz bir kanuni bir zorunluluk olarak görülür. Oysa, odalar ve bu odaların oluşturduğu odalar birliği (TOBB), Türkiye'nin çok önemli sivil toplum örgütlerindedir. İşletmeler, üyesi oldukları odalardan sonuna kadar istifade etmelidirler. Sonuçta bu odalar, üyelerine hizmet etmek için kurulmuşlardır. Ancak, hizmet talep etmenin de elbette belirli prosedürleri vardır. İşletmeler, sektörleri itibarıyla üyesi oldukları odadan her türlü desteği istemek hakkına sahiptirler. İşletmeler, üyesi oldukları odaları yakından takip etmeli ve sektörleri için yapılması gerekenler hususunda oda yetkililerini bilgilendirmeli ya da uyarmalıdır.

Yukarıda yer verilen Kanun maddeleri ve yapılan açıklamalar doğrultusunda, her yıl haziran ve ekim aylarında yıllık aidat ve munzam aidatların ödenmesi unutulmamalıdır.

5174 sayılı Türkiye Odalar Borsalar Birliği İle Odalar ve Borsalar Kanununa aşağıdaki adresten ulaşabilirsiniz.:

http://www.tobb.org.tr/organizasyon/hukukmusavirligi/DI_5174%20sayili%20Kanun.doc

Kayıt Ücreti İle Yıllık Aidat ve Munzam Aidatın Tespiti ve Ödenmesi Hakkında Yönetmeliğe aşağıdaki adresten ulaşabilirsiniz:

[http://www.tobb.org.tr/organizasyon/hukukmusavirligi/5174yonetmelik/Kayit%20Ucreti%20ile%](http://www.tobb.org.tr/organizasyon/hukukmusavirligi/5174yonetmelik/Kayit%20Ucreti%20ile%20)